

ББК 86

Мал 18

Маліноўскі Яўген

Парусія: псіхалогія прысутнасці. — Баранавічы : Грамадскае аб'яднанне
“Таварыства беларускай мовы імя Ф. Скарыны”, 2007. — 260 с., іл.

ББК 86

© Грамадскае аб'яднанне
“Таварыства беларускай мовы
імя Францішка Скарыны” 2007
© Фармленне Уладзімір Гундар

Прыісцьці да ўсёй веры

Прэмова

Шаноўнае спадарства! Вы трымаеце ў руках кнігу баранавіцкага грэка-каталіцкага святара айца Яўгена Маліноўскага “Парусія: псіхалогія прысутнасці”. Артыкулы з гэтай кнігі ў апошні час друкаваліся на старонках мясцовай газеты “Тэх-рэлігія” і мелі вялікі водгук у грамадзтве. Сябры і прыхільнікі ўніяцкай парафіі вырашылі сабраць ў адзінае зборнік, каго напісанае настаяцелем баранавіцкага прыходу св. Миколая і Мятода Беларускай Грэка-Каталіцкай Царквы, надрукаваць суцэльнай кнігай.

У мінулым стагоддзі ўніяцкі святар Леў Гарошка, які ў гады Другой сусветнай вайны кіраваў у Баранавічах медычнай школай, напісаў кнігу “Навука і рэлігія”. Аўтар абвяргаў савецкія тэзісы аб шкоднасці рэлігіі, нясумяшчальнасці веры ў Бога і навукі, пераканаўча даказаў, што найбольшыя вучоныя ў аграмаднай большасці былі веруючымі людзьмі. Традыцыі архімандрыта Льва Гарошкі жывуць і працягваюцца сённяшнімі ягонымі пасьцежнікамі.

Кніга айца Яўгена Маліноўскага “Парусія: псіхалогія прысутнасці” – гэта першы вопыт псіхалогічнага абагульнення рэлігійнай і палітычнай практыкі. Хацеў бы адзначыць, што гэтую тэму сучасныя навукоўцы і святары дэліканта абыходзяць, “пераканаўча” спасылваючыся, што сапраўдная рэлігія па-за палітыкай. Пэўна яно так і ёсць у дэмакратычным грамадзтве, але не ў нас. Трэба прызнаць мужнасць уніяцкага святара, які ў сваіх разважаньнях пра Бога і існасць спалучае рэлігію і палітыку, псіхалогію і мастацтва. Праўда, айца Яўгена цікавіць не столькі сама палітыка, як правая свабода. І калі палітыка перашкаджае свабодзе, то трэба аб гэтым смела казаць. Але на такі крок сёння здольны не кожны чалавек.

Беларуская дзяржава Вялікае княства Літоўскае было прававой дзяржавай, у якой панавала воля і талерантнасць. Прыгонныя сяляне і стараверы сотнямі тысячаў беглі сюды з Расеі ад дэспатызму. Пераследаваныя на радзіме ардынс-

П.17. Выбары	78
П.18. Палітыка	81
П.19. Жэрабя кінута	85
П.20. Пост	88
П.21. Пасха	91
П.22. духоўнасць	93
П.23. Хараство	96
П.24. Быць	99
П.25. Тройца	102
П.26. Слава	105
П.27. Храм	108
П.28. Лішак	111
П.29. “Не хочу иметь ребенка...”	116
П.30. Радаснае ганенне	117
П.31. Вавілонская вежа тэлерэчаіснасці	123
П.32. Час асабістай прысутнасці	127
П.33. Выбранасць	131
П.34. Ад сектанцтва да еднасці	134
III	
ЭКЗИСТЭНЦЫЯЛЬНАЕ ВЯРАННЯ	137
III.1. Успенне	138
III.2. Агэалагічная перспектыва ўзросту	142
III.3. Тэапсіхалагічная канфесійнасць асобы	150
III.4. Сямейная тэалеза экумены	153
III.5. Прафесія маці	156
III.6. Прафесія айцец	160
III.7. Сямейная парусія: “Сем хлябоў і дзве рыбы”	164
III.8. Вяртанне да сябе	169
III.9. Інтэралог	172
III.10. У сям’і не без нарцыса	176

III.11. Любоў не раздражняецца	180
III.12. Ружанец у псіхічным развіцці дзіцяці	183
III.13. “Лебядзінае паляванне”	188
III.14. Містыка	189
III.15. Алтарна-педагагічны разважальнік	192
III.16. Педагагічныя прынцыпы асабістай свабоды	196
IV	
ІНТЭРАЛАГІЧНАЯ ПРОПАВЕДЗЬ	203
IV.1. Псіхалагістарычны сэнс Евангелля	204
IV.2. Час казання	206
IV.3. Вызваленне спаралізаванага	208
IV.4. “Хай будуць усе адно”	210
IV.5. Суд Божы	215
IV.6. Цуд Божы	218
IV.7. Навігацыя	221
IV.8. Экзарцызм, альбо выгнанне дэманаў	224
IV.9. Перамяненне Гасподняе	226
IV.10. Pietas – Шанаванне	228
IV.11. Не судзі	230
IV.12. Багацце ад Бога	232
IV.13. “Камень, адкінуты будаўнікамі”	234
IV.14. Падвышэнне Пачэснага і Жыццядайнага Крыжа	236
IV.15. Казанне на свята Андрэя Першапакліканага	240
IV.16. Шлюбная вячэра	243
IV.17. Старое віно і новая ахвяра	245
POST-PARTOR* – СПАДКАЕМЦА	249
ГЛАСАРЫЙ	251
ЛІТАРАТУРА	253

IV.17. Старое віно і новая ахвяра

Мэта хрысціянскай рэлігіі не ў рытуале, а ў дасягненні шчасця як саматоеснага адчування сябе часткай Бога. Пачаткам гэтага адчування ёсць пакаяннае звяртанне да Бога: “Ты мой Збавіцель”. Напрыклад, Навухаданасор вельмі павяжаў Бога – Ягве, але мог звярнуцца да Яго толькі ў трэці асобе: “Бог Данілы” [Дан 2, 46]. Індывідуальныя асобы і праведнікі з Богам на “Ты” пастава дасканалы і ў звычайна і мноства Ізраіля – “Ойча наш” – гэта значыць, што асабісты Збавіцель кожнага стаў Госпадам народа Божага. Чалавек толькі тады адчувае сябе шчаслівым, калі ў ім хто з іх маюць адмысловыя зносіны з Богам. Такім чынам, усталёўваецца вызначаная формула шчасця як асабістай часткі чалавека ў сваім Богу і сваім народзе: рабскае “Ён” праз сыноўнае “Ты” да сяброўскага “Мы”. Гэта было Човен у Іерусалім – супольнасць народаў Божых у Хрысце Ісусе. “Ты шчасліў з ласкі Тваёй спагаду Сыёну: хай мур Іерусаліма будуць зноў узнесеныя. Тады глянеш прымільна на правыя ахвяры, дары і цэлапаленні: тады ўсладуць цябе на твой ахвярнік” [Пс 50].

Справа панапашэння, зразумела, не ў жывёлінах, а ў сынах Божых, якіх “Адкрыцця чакае надзея стварэння” [Рым 8, 19]. Справы праведнікі сталі ахвярамі дзеля Новага Іерусаліму на зямлі, і таго, што “Няма больш той любові, як хто аддасць душу за сяброў сваіх” [Ян 15, 13]. Менавіта яны перш пачатком “Дар свету – ахвяра хвалы”. Хвала, а не коў супраціву – вось што патрэбна Богу: “Мілаты хачу, а не ахвяры і богавызнання больш цэлапаленняў” [Ос 6, 6]. Ахвяра хвалы – гэта ёсць выдатнае пакліканне сыноў Божых, каб яны дасканаліць сусвет праз сяброўскую любоў хрысціянскіх канфесій. Вядомы ўкраінскі філосаф Юры Скаварада паўструе гэтую хвалу прыпавесцю пра салаўя і жаваранка: адзін жыве ў садзе, другі ў полі, але абодва спяваюць песню свайму Творцу.

Шчасце ёсць упэўненасць у галоўным – любові і смерці. Дасягнуўшы любові “Не спазнаюць смерці, пакуль не ўбачаць Сына Чалавечага, які прыйдзе ў царстве Сваім” [Мц 16, 28]. Многія заганы сучаснага грамадства крыюцца ў жаху смерці, стаўленне да якой мусіць успрымаць рэлігію толькі

як ахвярапрынашэнне. Марнасць і дарэмнасць гэтага ўнулення не пакідае чалавеку асаблівай магчымасці ўспрымаць дараваную Хрыстом свабоду як удзячную ахвяру хвалы сыноў Божых, якія “Не прынялі духу няволі, каб жыць у стрыху, але прынялі Духа ўсынаўлення” [Рым 8, 15]. Гэты Дух надае нам моцы сведчання Валадарства Богага для ўсіх, хто спадзяецца на Яго. Таму сапраўднаму верніку не трэба ўжо прыносіць рытуальныя ахвяры, бо ён, прыпадабняючыся Хрысту, сам робіцца ахвярай хвалы дзеля стварэння “Зняволі тлення на волю славы дзяцей Божых», бо ведаем, што ўсё стварэнне «разам стогне і пакутуе дагэтуль» [Рым 8, 21].

Але гэтыя пакуты спрыяюць натуральнаму стаўленню да жыцця, сцвярджэнню пачуцця рэальнасці, перадусім рэальнасці Слова: “У свеце тугу мець будзеце, але ж будзьце мужнымі: Я перамог свет” [Ян 16, 33]. Недахоп пачуцця рэальнасці ў грамадстве балюча ўплывае на душэўны стан нашага сучасніка. І хаця ірацыянальна-паганская стаяць ахвярапрынашэння ўжо не мае былой магутнасці, яна ўсё ж здольна ўзвільчваць сваіх міфічных самазванцаў. Міф як царства небыцця, жахаў усё яшчэ ўтрымае сваё сведомасць беларуса за кошт “калектыўнай палісведомасці” [Лк 10, 9]. М. Бярдзяеў кваліфікаваў як “цёмнае віно”, што залодкае ў вуснах, як пацалунак Юды, але “гэткае ўнутры” [Адкр 10, 9]. “Не ўліваюць маладога віна ў старыя віны... І ніхто, піўшы старое віно, не захацеў гэты ж час маладога, бо кажа: старое лепш” [Лк 5, 39]. Гэтыя словы – канцэнтраваны пункт гледжання на праблему ахвярасці як пачатак псіхалагічнай культуры веры Хрыстовай. Зн. нашай эры, асвятчанай Ягонай крывёй, дзеля прыняцця зерня Логаса, якое змягчае ў сабе шчырасць чыннікаў, усеахопнасць ведаў, глыбіню пачуццяў і прыгажосць асабістых зносін, незалежных ад палітычных і ірацыянальных асаблівасцей.

Шлях культуры – шлях дзвюхтысячагадовай канцэнтраванасці і няўхільнасці да сустрэчы з Хрыстом. Ці ёсць шляхы шляхі? Вядома, бо “Дух дыхае, дзе хоча” [Ян 3, 8], таму Пётр, як старажытны камень засяроджанасці, “Пастыр авечкам” [Ян 21, 17], запытаўся аб шляху Яна: “Госпадзе, а ён што?”. Ісус адказаў: “Калі Я хачу, каб ён ператрываў, пакуль Я прыйду, што табе да таго? Ты ідзі за Мной” [Ян 21, 21].

Ці мае гэтая пастанова вытокі пазелу «хітон» Хрыстовага на сферы канфесіянальнасці? Адказам пытаннем на пытанне: а ці можа быць падзеленай любоў?

Ёсць шмат вернікоў – прыхільцаў вопытных непрыхільнікаў традыцыйнай Царквы, які любяць Хрыста і чакаюць яго прыйсця. Мелі б і да іх асабіста да духу звяртаецца Збаўца сваім апошнім заветам: “Жанчына, вось сын Твой... Потым кажа вучню: вось Маці твая! І з таго часу вучань гэты ўзвільчвае да Сябе” [Ян 19, 27]. Ці можа любіць Госпада вучань, які не любіць і Маці, што сталася Маці ўсіх? Таму кожны, прыняўшы Яго як асабістага Збаўцу – “Ты”, не мае альтэрнатывы яднання хрысціян – “Мы”. Адзіная Святая Паўсюдная Апостальская Царква – віно старое, не хмяльное, не буйнае, але ж вытраманае, патрабуючае да сябе тонкага густу. Узяць Яе да Сябе – гэта значыць прынесці ахвяру сыноўнай пакорлівасці і любові. Згадзіцеся, што для многіх з нас гэтае “старое віно” сапраўды новая ахвяра, бо патрабуе іншага – не столькі грамадзянскага, палітычнага, нават рэлігійнага, але культурна-псіхалагічнага сумлення, як мудрага стаўлення да свайго ўласна нацыянальнага жыцця. Яна сама дае прыклад такога сумлення: “Што глянуў на пакуру служкі Сваёй: адгэтуль ішчасліва называць будучы Мяне ўсе пакаленні” [Лк 1, 48]. Маці Божая і Маці наша прасцірае свае рукі дзеля ўспрымання мноства народаў і пасылае анёлаў, вестуноў міласэрнасці, мудрых і простых айцоў, ветлівых і клапатлівых сёстраў і братаў законнікаў, сцвярджаючых сваёй самааданай працай прысутнасць Бога і на зямлі, як на небе.

Народ без Царквы – што зямля без неба, дзіця без маці, дом без слова. Царква – і ёсць наш агульны дом, збудаваны яго мудрасцю і магутнасцю, праз выхаваўчую пяшчоту Найсвяцейшай Уладаркі, якая выходзіць насустрач церпячаму народу, як Маці, што ўздымае з упадку, запрашае да вячэры Сына. Калі народ прыродна і сацыяльна адпавядае ўсяму чалавецтву, то ён мусіць прайсці ахвярны шлях, які, інтэрпрэтуючы М.Бахціна і М. Бубера, можна падзяліць на тры этапы: дыялог, хранатоп, карнавал. Дыялог з Творцам на “Ты” мае сваім вынікам сувязь унутранага быцця чалавека з людзьмі: мужа і жонкі, габрэя і араба, паляка і рускага.

бацькі і сына. Гэты дыялог усё больш вызначае напрамку і асабістых пачуццяў, выяўляючы цэнтр – нябесны алтар, і водле якога ўзнікае і існуе сям’я вернікаў. І гэта ёсць прытанішча Бога: “Хто любіць Мяне, той выконвае словы Мае. І Аёцец Мой палюбіць яго, і мы прыйдзем да яго і сялібу ў яго створым” [Ян 14, 23].

Гэтае стварэнне мусіць мець хранатоп, г.зн. такую прышыню жыцця нацыі, суадносна якой адбываецца яе апраўданне перад гісторыяй чалавецтва, у цэнтры якой Крыж Хрыстовы. Хранатоп нацыянальнай гісторыі – адзнака часу стагоддзяў, досвед салідарнасці з сусветнай Галгофай. “Надзеі Галгофы, па вызначэнню Яна Паўла II, – факт, не абмежаваны часам і месцам. Ён ахоплівае ўсе мясціны і часы, ахоплівае ўсіх людзей”. Але ж Бог заўсёды на баку тых, хто церпіць, бо і Сын дабравольна прыняў цярпенні. “Любы ўсё церпіць” [1 Кар 13] і ўрэшце рэшт возьме верх над злым супрацівам гэтага веку. “Мудрасць збудаваў сабе дом, арыцацесала сем слупоў яго, закалола ахвяру, асвятарыла віно сваё і прыгатавала трапезу” [Выслоўя 9, 1].

Гэта і ёсць псіхалагічная перспектыва свабоды нацыі, прайшоўшай праз пакуты і выпрабаванні: “Усе народы прыйдуць і паклоняцца табе, бо выявіліся суды твае” [Адкр 15, 14]. Гэта сапраўдны фестываль народаў, рэжысёрскія карнавалы жыцця ў яго разнастайнасці і атласці. Кожная нацыя ў крыжовай чарзе “усход – захід – поўдзень – поўнач” знойдзе свой імамадскі прэштулак і сваё індывідуальнае прымяненне. Мовы народа ёсць яго асабісты досвед, прыватная сяліба і асабісты адмысловым вырашэннем экумены як супольнага доўга чалавецтва. Так праўда і хараство сусвету немачныма без Беларусі як каштоўнага каменя ў кароне “жанчыны, атранутай у сонца” [Адкр 12, 1].

POST-PAKTOR — ПАДКАСЛІВА

Чалавек (з санскрыта “чела” і “пек”) – заўзяты вучань веку, вечны студэнт. Гэта асабістая і асабістая безвыходнасць асабліва акрэслілася для нас адно на “джынсавых” падзей 2006 год, калі брацкі польскі народ і дэмакратычны ўрад пагадзіліся ахвяраваць аж 300 студэнцкіх месцаў для нашых дзяцей, каб праз іх Беларусь далучылася ўрэшце да Еўрапейскай супольнасці. Успешыўшыся аб іх стыпендыі, я зразу ведаю, таму працягу 30 год педагагічнага стажу вышэйшага школьнага так і застаўся “вечным студэнтам”.

Калі ў студэнцкай аўдыторыі трапляеш на пару разумна-“джынсавых” вачэй, дык робіцца шкада тых, што вымушаны сузіраць чалавека як цела без твару, чыя пара вушэй вымушана рэпрадукаваць такое вучэбнае мноства, якое ніколі не супадае з уласным сэнсам. Вучэбныя стандарты як стабільная перашкода боскай прысутнасці прыпадаюць да прароцтва: “Яны дбайна стараліся псаваць усе свае справы” [Саф 3, 7]. Татальны рэжым скіравана псуе вусны беларуса, падзяляючы першасную еднасць мовы і твару ідэалагічным канфілітам: “враг – друг”. Так што твар робіцца пасмыротнай маскай прыхамацяў монстра, які не жадае сканаць. Таму яго апраметная мова ўсё яшчэ блукае ў марксісцка-ленінскіх сімулякрах: “Призрак бродит по Европе, призрак коммунизма”.

О, бласлаўёная Еўропа, спрагненае сэрца беларуса як нацягнутая струна адгукаецца ў “народзе ўпакораным і простым, у вуснах якога не знойдзеш мовы вераломнай, бо самі ўжо будуць пасвіцца і пакоіцца, і ніхто не ўстрывожыць іх” [Саф 32, 13]. Менавіта “джынсавай” рэшце належыць трываць у самастойнай моўнай постаці, што пераўтварае сялібу Кастуся Каліноўскага ў намёты “новага неба і новай зямлі” [Адкр 21], дзе ўрачыстасць Новага Ерусаліму высветліць кожны народ, які на ўласнай мове “прынясе да яго сваю славу і гонар” [Адкр 21, 22].

“Славуты” рэфэрэндум 1996 года паспрыяў нарадзіцца новаму пакаленню будаўнікоў “новага неба і новай зямлі”. У сакавіку 2006 года “джынсавая” рэшта зрабіла свой выбар, дык ён быў адзначаны адмысловымі містычнымі супадзен-

нямі. Камета Галея нагадала аб 900-годдзі Апакаліпсісу (мн. Яна Багаслова. А надрукаваная ў часопісе “Псіхалогія” мн. дэль асобы павінна была адзначыць 400-годдзе Р. Дэкарта і 100-годдзе Л. Выгоцкага, гэтых няўрымслівых пакутнікаў псіхалагічнай навукі. Але апошнія засталіся, без асоблівых увагі, згодна Ісусу, які “не прымае славы ад людзей” [Ян, 41].

Адпаведныя супадзенні паспрыялі ўяўленню аб 21 стагоддзі як змесце 21 раздзела Апакаліпсіса. Адсюль сімвалічнае вымярэнне шляху ў Еўропу як Eu і горе. Прычым, Eu з грэчаскай дар жыцця, а горе – з англійскай, карабельны канат, мера даўжыні, роўная 6,096 метрам. У мастацкай фантазіі гэты канат, альбо амаркорд²⁵ можа ўяўляць сэнс сувязі самотнага шляху, зэра²⁶-пакоры, абазначанага імя і новага шляху. Усходняя ізатэрыка сімвалаў і заходняя навуковая форма спрыяюць асабістаму сінтэзу Еўгоре як “жыццёваму шляху”. Шляхетны сінтэз адбываецца з удзелам Ватыкану²⁷, боства зараджэння членараздзельнай мовы немаўляці. Гэтае немаўля налічвае ўжо 21 Сусветны сабор і здаецца, за 21 год. Так што ён зусім “мужчынскага гонару” [Ян, 12, 5] і можа выразна вымавіць сваё імя – Нова amantis – імавіць улюбённы. Але не будзем фарсіраваць імавіць, хай спадкаемца яшчэ мужнее...

ГЛАСАРЫЙ

- * Аўтаркля – autoritas – асабістая альбо аўтарытарная адасабленне, германічна ўстанова на грамадска-палітычную ізаляванне.
- * Апе – горе – ахвяравана стратэрская любоў.
- * “Амаркорд” – назва кінастужкі Фрэдэрык Феліні, якая значае amare – ardicitus – глыбокую сардэчную сувязь з горна-саходкімі каранямі прыроды.
- * Атагенез – Ontogenez – існае быццё.
- * Асертэр – assertor – праваабаронца.
- * Біхевіорызм – behavior – поведзены, манеры – найбольш распаўсюджаны кірунак сучаснай псіхалогіі.
- * Ватыканус – Vaticanus – у антычнай міфалогіі, боства першага крыку і зараджэння членараздзельнай мовы немаўляці.
- * Вербальны – verbum – словесны.
- * Дыскурс – discere – блуканне – у постмадэрнізме адмыслова практыка мовы, рэгулюемая не фармальнымі граматычнымі ўстановамі, але аўтахтоннымі вытокамі асабістага пачуцця рэальнасці ў аб’ектывацыі свядомасці.
- * Дыферанц – difference – постмадэрнісцкая стратэгія “першапісьма”, папярэдзальнага мове і культуры.
- * Дэканструкцыя – аналіз, арганізаваны распад: “нешта тое, што адносіцца да граматыкалогіі” (Ж. Дэрыда); метафізічная негацыя быцця як яго абсалютнае знікненне.
- * Епітрахіль – дэталі святарскіх строеў.
- * Зэра – zero – ноль.
- * Інтэнцыя, інтэнцыяльнасць – intentio, імкненне – намер, мэта, кірунак напружанага перажывання, засяроджанага на прадмеце быцця, альбо “свядомасці чагосьці” (Э. Гусэраль).
- * Канатыв – conative – узмоцненае старанне, спроба, намаганне.
- * Квінтэсэнцыя – quintessentia – пятая існасць – стратэгія псіхалогіі прысутнасці як парадыгмальны выраз крыжовага вымярэння навукі, мастацтва, рэлігіі і права ў самасці асобы.
- * Кенозіс – kenosis – спусташэнне.
- * Краццыя – creatio – сатварэнне, выбранне (аб свеце і чалавеку).

- * Логас – logos – слова спрадвечнае, уцелаўленае і прысутнічаючы.
- * Метафара – перанос уласцівасцей аднаго прадмета ці з'явы на іншыя па прынцыпе іх падабенства і кантрасту.
- * Метаноя – metanoja – унутраны пераварот, змена шляху, пераход розуму – сутнасць таямніцы пакаяння ў хрысціянстве.
- * Наратыў – narrate – моўны акт, паведамленне, якое, у адрозненне ад зададзенага ўяўлення, фіксуе с амаздзяйсненне тэксту.
- * Пайдэя – paideja – гарманічнае выхаванне асобы.
- * Парусія – Paugia – прысутнасць.
- * Постмадэрнізм – характэрны для сучаснай філасофіі тып меркавання, якое дыстанцуе класічную і нэакласічную традыцыю рэфлексавання і канстатуе сябе ў дэканструкцыі як завершанасці гісторыі.
- * Вядучыя прадстаўнікі: Барт, Вадрыяр, Дэлёз, Дэрыда, Фуко і інш.
- * Постпартар – post-partor – спадкаемца.
- * Рудымент – rudimentum – неапрацаваны зачаток, першая спроба.
- * Рызома – rhizome – карань дрэва – у постмадэрнізме прынцыпова неструктурны і нелінейны спосаб арганізацыі цэлага, што дае падставу для ўнутранай, аўтахтоннай падзеі жыцця з яго крэатыўнай самаканфігурацыяй.
- * Сабор Царквы – апошні саветы аб'яднаўся ў Ватыкане ў 1963-1964 гг.
- * Сатэрыялогія – soteriologia – навука аб збавенні.
- * Сегрэгацыя – segregatio – аласаблічэнне.
- * Сімуляк – simulacrum – цень намерлага.
- * Філагенез – сыноўняе блізнства.
- * Фіналізм – звязка ў тэалогіі са словамі Закону.
- * Хабіт – habitus – знешнія аблічча, звычайнае становішча.
- * Хітон – цёмная не шпытая вопратка ў часы першага Прышэсця Ісуса.
- * Экспектацыя – exspectatio – сацыяльныя чаканні.

ЛІТАРАТУРА

1. Кнігі Святога Пісання старога і новага Завету. Біблія. – WORLD WIDE PRINTING, INCANVILLE, USA, 2002. – 1535с.
2. Святое Пісанне Ветхонага і Новага Завета. Біблія. /в рус. пер. з франц. с прилож. – 4-е изд. – Брюссель : “Святая Библия”, 1989. – 2535с.
3. Арлоў, У. І. Іаана Беларусь. – Мн.: ANGLOPROJECT CORPORATION LIMITED, 2003. – 318с.
4. Барто, Р. Избранные работы : семиотика ; поэтика /пер. с фр. ; сост. Г.А. Коршакова. – М. : Прогресс, 1989. – 616с.
5. Бандура, А. Теория социального научения. – СПб. : Евразия, 2000. – 320с.
6. Брайян, Д.О. Святой Фома Аквинат. – Киев : КАЙРОС, 1998. – 75с.
7. Бубер, М. Два образа веры. – М. : “Республика”, 1997. – 464с.
8. Вальверде, К. Философская антропология. – М. : “Христианская Россия”, 2000. – 411с.
9. Выготский, Л.С. История развития высших психических функций. // Собрание сочинений. Т.2. – М., 1983.
10. Гадамер, Х.Г. Истина и метод: основы философской герменевтики. – М. : “Прогресс”, 1988. – 704с.
11. Гегель, Г.Ф. Философия права. – М. : Наука, 1990. – 578с.
12. Гумилев, Л. Поиски вымышленного царства. Легенда о “государстве пресвитера Иоанна”. – М. : ТАНАИС, 1994. – 480с.
13. Гурко, Е. Деконструкция: тексты и интерпретация. Дерида, Ж. Оставь это имя (Постскриптум). Как избежать разговора: денегация. – Мн.: Экономпресс, 2001. – 320с.
14. Джусани, Л. Религиозное чувство. – М. : “Христианская Россия”, 2000.
15. Жильсон, Э. Томизм : введение в философию св. Фомы Аквинского. – М. : Университетская книга, 1999. – 406с.
16. Зеньковский, В.В. Основы христианской философии. – М. : Канон, 1997. – 560с.
17. Ильин, А.И. Одинокий художник. – М. : Смысл, 1993. – 230с.
18. Иоанн Павел II. Переступить порог надежды. – Рим-Люблин-Минск, 1997. – 240с.
19. Катехизис Католической Церкви. – 4-е изд. – М. : “Культурный центр “Духовная библиотека”, 2001. – 813с.
20. Козлов, В.В. Психотехнологии изменённых состояний сознания. – М. : Институт психотерапии, 2005. – 544с.

21. Коломинский, Я.Л. Психологическая культура или психологическая цивилизация // Психологія. – 2001. – № 3, 4.
22. Коменский, Я.А. Великая дидактика. // Избр. пед. соч. – М.: "Просвещение", 1982.
23. Коэльо, Паоло Алхимик. – М.: "София", 2003. – 232с.
24. Куломзина, С.С. Наша Церковь и наши дети. – М.: Трим, 1994. – 156с.
25. Леонтьев, А.Н. Деятельность. Сознание. Личность. // Избр. психологич. произведения : в 2-х т. Т.2. – М.: Педагогика, 1983. – С. 94-232.
26. Лысюк, Л.Г. Христианская модель семьи как основа семейного консультирования // Христианская культура. – 2002. – № 1. – С. 24-33.
27. Леви-Брюль, Л. Первобытное мышление // в кн.: История психологии : тексты / под ред. П.Я. Гальперина, А.Н. Ждан. – 3-е изд. – Екатеринбург, 1999. – С. 378-403.
28. Лосский, Н. Догматическое богословие. – Киев, 1991. – 42с.
29. Льюис, К.С. Любовь. Страдание. Надежда / пер. с англ. – М., 1992. – 430с.
30. Майендорф, И. Византийское богословие. Исторические направления и вероучение. – М.: Комет, 2001. – 432с.
31. Майерс, Д. Психологія. – Мн.: "ЛЕКЦІЯ", 1997. – 332с.
32. Малиновский, Е.Л. Теопсихология. – Барановичи: БГВПК, 2004. – 320с.
33. Мистическое богословие / под ред. д-ра богословия, священника Л. Лутовского. Киев: "Путь к истине", 1991. – 390с.
34. Начала христианской психологии / учеб. пособие для вузов / сост. В.С. Власов, В.Д. Вайков, С.Л. Воробьев и др. – М.: Наука, 1995. – 236с.
35. Ничипорук, Б. Введение в христианскую психологию. – М.: "Путь к истине", 1994. – 140с.
36. Новак, М. Дух демократического капитализма / пер. с англ. М. Марутика. – Мн.: "Лучи София", 1997. – 544с.
37. Психология: комплексный подход / М. Айзенк, П. Брайант, Х. Канникэн и др.; пер. с англ. С.Б. Бенедиктова. – Мн.: Новое знание, 2002. – 832с.
38. Платон. Диалоги / сост. А.В. Лосев. – М.: Наука, 1985. – 610с.
39. Поснов, М. История Христианской Церкви. – Киев: "Путь к истине", 1991. – 614с.
40. Панофский, Э. Готическая архитектура и схоластика // Богословие в культуре средневековья / под ред. Л. Лутовского. – Киев: "Путь к истине", 1992. – С.49-79.
41. Парандовский, Я. Алхимия слова. Петрарка. Царь жизни. – М.: Правда, 1990. – 656с.
42. Райс, Ф. Психология подросткового и юношеского возраста. – СПб.: Питер, 2000. – 356с.
43. Рерих, Н.К. О вечном. – М.: Смысл, 1991. – 480с.
44. Роншичак-Хюсси, О. Колонийский переворот в драматургии / пер. с нем. А.И. Пигалева // Диалог. Карнавал. Хронотоп. – 1996. – № 1. – С. 82-149.
45. Ратцингер, Й., кардинал. Вечное реформируемое общество // Новая Европа. – № 5. – С. 6-18.
46. Салева, В.А. Християнства і шляхі развіцця культуры на беларускай зямлі. // Культура. Християнства. Адукацыя. / пад рэд. В.А. Салева. – Мн.: НІА, 2003. – С. 7-32.
47. Сартр, Ж.П. Бытие и ничто // Философский поиск, № 1. – Витебск: Диалог. Карнавал. Хронотоп, 1995. – С. 79-97.
48. Скалфи, Р. Я с вами до скончания века : краткая история католической Церкви. – Милан – Москва: "Христианская Россия", 1998. – 206с.
49. Словарь библейского богословия / под ред. К. Лон-Дюфура. – Брюссель: "Жизнь с Богом", 1990. – 1300с.
50. Слободчиков, В.И. "Психология человека" только начинает складываться. // Этика и психология / под ред. Б. Братуся. – Самара: Изд. дом «БАХРАХ», 1999. – С.62-67.
51. Соловьев, В.С. Исторические дела философии // Вопросы философии. – 1988. – № 8. – С. 118-125.
52. Тайлор, Э.Б. Первобытная культура. – М.: Политиздат, 1989. – 573с.
53. Тейяр, де Шарден. Феномен человека. – М.: Наука, 1987. – 240с.
54. Тертуллиан. Жизнь. Творения. Библиография. Апология // Антология. Отцы и учителя Церкви III века : в 2-х т. Т. 1. / под ред. И. Алфеева. – М.: "Либрис", 1996. – С. 300-378.
55. Толковая Библия. В 3-х т. Т. 1. / под ред. А.И. Лопухина. – Брюссель: "Жизнь с Богом", 1988. – 779с.
56. Томпсон, М. Философия религии / пер. с англ. Ю. Бушуевой. – М.: "ФАИР-ПРЕСС", 2001. – 384с.
57. Тлумачальны слоўнік беларускай літаратурнай мовы. / пад рэд. М.Р. Суднікі, М.Н. Крыўко. – 2-е выд., дапрац. і дап.– Мн.: БелЭ, 1999. – 784с.
58. Тоттон, М. Лекции по истории Церкви. – М.: "Русское слово", 1997. – 230с.
59. Франк, С.Л. Духовные основы общества. – М.: Республика, 1992. – 511с.

60. Флоренский, П.А. Столп и утверждение истины. – М. : Правда, 1990. – 837с.
61. Фрейд, З. Психология бессознательного. – М. : Просвещение, 1989. – 447с.
62. Флоровский, Г. Пути русского богословия. – Paris : YMCA-PRESS, 1983. – 600с.
63. Фромм, Э. Человек для себя. – М., 1992.
64. Фуко, М. Слова и вещи : археология гуманитарных наук / пер. с фр. – СПб. : А-сэд, 1994. – 405с.
65. Хейзинга, Й. Homo Ludens. В тени завтрашнего дня / ред. и послесл. Г.М. Тавризян ; пер. с нидерл. – М. : “Прогресс–Академия”, 1992. – 464с.
66. Хоружий, С.С. Дискурсы внутреннего и внешнего в практике себя // Московский психотерапевтический журнал. Спец. выпуск по христианской психологии. – М. : МГППУ, 2003. – № 3 (38). – С. 5-25.
67. Челпанов, Г.И. Первоначальное бытие // На переломе. Философские дискуссии 20-х годов. Философия и мировоззрение / сост. П.В. Алексеев. – М. : Политиздат, 1990. – С. 391-398.
68. Шамякина, Т.І. Міфалогія Беларусі – Мн. : Маст. літ. – 400с.
69. Шкуратов, В.А. Историческая психология. – М. : Смысл, 1997. – 505с.
70. Шпидлик, Т. Путь Духа / пер. с англ. Т. Васильевой. – Полоцк–Брест : “София”, 1999. – 170с.
71. Энциклика Deus caritas est Святого Апостола Бенедикта XVI. – Гродна : Гродз. Рым.-Кат. Дыяцэзія, 2006. – 126с.
72. Эмото, Масару. Энергия мысли. – М. : София, 2006. – 95с.
73. Юнг, К.Г. Душа и мифы. – М. : “Порт-Рояль-Совершенство”, 1997. – 384с.
74. Юнг, К.Г. Психологический комментарий к “Тибетской книге мертвых”. – М. : “Дружная звезда”, 1995. – 224с.
75. Янчук, В.А. Методологические основы развития психологической науки в культурно-научной традиции постмодернизма // Белорусский психологический журнал. – 2004. – № 1. – С. 4-13.

